APEC LİMA ZİRVESİ

Seyda Nur OSMANLI

Misafir Araştırmacı

31. Asya Pasifik Ekonomik İş Birliği (APEC, Asia-Pacific Economic Cooperation) Ekonomik Liderler Zirvesi, 15-16 Kasım 2024 tarihleri arasında Perunun başkenti Limada gerçekleşmiştir. ABD, Çin ve Rusyanın da aralarında olduğu yirmi bir üyeden oluşan APEC, Asya-Pasifik ekonomilerinin diyalog platformudur. APEC Ekonomik Liderler Zirvesinin bu yılki teması, güçlendir, dahil et ve büyüt olarak belirlenmiştir. Zirve sonrasında APEC liderleri tarafından on dokuz maddeden oluşan Machu Picchu Bildirgesi onaylanmıştır. Aynı zamanda Resmi ve Küresel Ekonomiye Geçişi Teşvik Etmek için Lima Yol Haritası ve Asya-Pasifik Serbest Ticaret Bölgesini İlerletmek için Yeni Bir Bakış Hakkında Ichma Bildirisi kabul edilmiştir.[1] Machu Picchu Bildirgesinde, 2020 yılında kabul edilen 2040 Putrajaya Vizyonu doğrultusunda hedefler belirlenmiştir. 2040 Putrajaya Vizyonu; ticaret, inovasyon ve sürdürülebilir büyüme yoluyla açık, dinamik ve barışçıl bir Asya-Pasifik topluluğu yaratma hedefi taşıyan uzun dönemli vizyon belgesidir.[2] Bu bağlamda, Macchu Picchu Bildirgesinde Dünya Ticaret Örgütü kurallarına dayalı çok taraflı ticaret sistemi, çok taraflılık, gıda güvenliği, sürdürülebilir büyüme, yolsuzluğu önleme, iklim değişikliği, yapay zeka ve inovasyon konuları ele alınmıştır. Ayrıca başta cinsiyet eşitliği olmak üzere sosyo-ekonomik konular da ön plana çıkmıştır. Lima Yol Haritası, kayıt dışı ekonomiden resmi ekonomiye geçişi ve piyasaya erişimi kolaylaştırmayı hedeflemektedir.[3] Ichma Bildirisi ise, Asya-Pasifik Serbest Ticaret Bölgesinin entegrasyonunu kolaylaştıracak bazı girişimleri içermektedir.[4]

APEC Lima Zirvesinin bir başka önemi ise, ABD Devlet Başkanı Biden ile Çin Devlet Başkanı Xi arasındaki son görüşmeye sahne olmasıdır. Üçüncü kez görüşen iki devlet başkanı, yapay zekanın risklerini ele almış ve nükleer silah kullanma kararında, insan kontrolünün sürdürülmesi konusunda mutabık kalmışlardır. Bu durum iki ülkenin nükleer silah ve yapay zeka konusunda ilk kez uzlaşmaları açısından önem taşımaktadır. İki lider de konuşmalarında iş birliği ve açık iletişim kanallarının Çin-ABD ilişkileri açısından önemini teyit etmiştir. Görüşme sırasında iki ülke ilişkileri açısından sorunlu konular da gündeme gelmiştir. Beyaz Saray tarafından yapılan açıklamaya göre ABD Başkanı Biden, sentetik uyuşturucu maddeler ve uyuşturucu yapımında kullanılan öncü kimyasallar hakkında Çinin ek adımlar atmasını istemiştir. Tek Çin politikasına bağlılığın devam ettiğini bildiren Biden, Tayvan Boğazındaki Çin askeri faaliyetlerinin durdurulması gerekliliğini ve Güney Çin Denizinde ABDnin istikrarı koruma taahhüdünü dile getirmiştir. Çin siber saldırılarından ve Çinin Rus savunmasına olan desteğinden endişe duyduklarını

belirtmiştir. Ayrıca, Rus ordusuna katılan Kore askerlerinin Ukrayna Savaşının sınırlarını genişleteceğini belirtmiştir. Çin Devlet Başkanı Xi ise, görüşme sırasında Çin-ABD ilişkileri hakkında ilişkilerdeki en önemli bariyer ve güvenlik ağları olarak belirlediği aşılmaması gereken dört kırmızı çizgiyi ifade etmiştir. Buna göre ABDnin meydan okumaması gereken dört kırmızı çizgiyi; Tayvan sorunu, demokrasi ve insan hakları, Çin'in yolu ve sistemi ve Çinin kalkınma hakkı olarak sıralamıştır. Ayrıca Xi, Çin siber saldırıları söyleminin gerçekçi olmadığını, Güney Çin Denizindeki sorunlara ABDnin karışmaması gerektiğini, Kore yarımadasında çatışma olması durumunda temel çıkarlarının tehdit altında olacağını ve Çinin boş oturmayacağını söylemiştir. Öte yandan Başkan Xi, yeni bir Soğuk Savaşın yaşanmamasını ve Thuckydides Tuzağının kaçınılmaz olmadığını dile getirmiştir. Thuckydides Tuzağı kavramı, Graham Allisonun; Thuckydidesin Atina ve Sparta arasındaki mücadeleyi anlattığı eserinden yola çıkarak yükselen güç ve hegemon güç arasındaki rekabetleri inceleyerek çoğu rekabetin çatışmayla sonuçlandığını bulduğu çalışmasına dayanmaktadır.[5] Ayrıca Başkan Xi, Çini kontrol altına alma hedefinin kabul edilemez olduğunu da sözlerine eklemiştir. Başkan Xinin söz konusu ifadeleri, Çinin güvenlik tehdidi olarak algıladığı konular hakkında proaktif bir tutum sergilediğini göstermektedir. Belirtilen mesajların bir başka hedefinin; ABD seçimlerini kazanan Donald Trumpın seçim kampanyası sırasında, Çine uygulanan vergi oranlarını arttıracağını ifade etmesi sebebiyle Trumpa yönelik olduğunu ileri sürmek mümkündür. Xi ve Biden arasındaki görüşmede Xi, Çinin kalkınma hakkının engellenmemesi gerektiğini vurgulamış böylece serbest ve engelsiz ticaretin Çin için önemini ifade etmiştir. Başkan Xi daha önceki konuşmasında, Donald Trumpın ABD seçimlerini kazanması üzerine, ticaret savaşının tüm taraflar için zararlı olacağını ifade etmişti.[6]

APEC zirvesi kapsamındaki Peru ziyareti sırasında Başkan Xi, Kuşak ve Yol Girişimi kapsamında Chancay Limanının açılışına katılmıştır. Chancay Limanının, Güney Amerikadaki ilk yeşil ve akıllı liman olduğu ve Çin-Peru arasındaki lojistik maliyetlerinde %20 tasarruf sağlayacağı belirtilmiştir.[7] Söz konusu limanın Chancayı, Latin Amerikanın aktarma merkezi haline getirmeyi amaçladığı belirtilmiştir.[8]

Kadınların ekonomiye katılımı gibi sosyo-ekonomik konuların da gündeme geldiği APEC Lima Zirvesinde, Endonezya Dışişleri Bakanı Sugiano; Asya-Pasifik bölgesinin, dünyanın en gelişmiş inovasyon merkezlerine ev sahipliği yapmasına rağmen bölgede başta kadınlar olmak üzere, 1,7 milyar kişinin hala internet erişiminden yoksun olduğunu dile getirmiştir.[9] Bu durumun önemli bir paradoks oluşturduğunu ifade etmiştir.[10] Malezya Başbakanı Enver İbrahim ise, APEC CEO Zirvesi sırasında yapay zeka temalı bir oturumda, ABD-Çin arasındaki olası yapay zeka rekabetine taraf olmak istemediklerini ifade etmiştir.[11] Büyük inovasyon şirketlerine ev sahipliği yapması sayesinde dijital merkez olarak adlandırılan Malezyanın, iki süper güç arasındaki rekabette taraf olmak istememesi, ekonomik gelişimi ve büyümesinin kesintiye uğramaması hedefi ile ilgilidir. Asya-Pasifikin gelişmekte olan iki ekonomisi tarafından yapılan söz konusu değerlendirmeler, bölgedeki sosyo-ekonomik eşitsizlikleri ve büyük güç rekabetinin bölge ülkelerine etkilerini göstermesi açısından önemlidir.

[1] 2024 APEC Leaders Machu Picchu Declaration, *Asia Pasific Economic Cooperations (APEC)*. Erişim: 25 Kasım 2024. [Çevrimiçi]. Erişim adresi: https://www.apec.org/meeting-papers/leaders-declarations/2024/2024-apec-leaders-machu-picchu-declaration ;

Lima Roadmap to Promote the Transition to the Formal and Global Economies (2025-2040), *Asia Pasific Economic Cooperations (APEC).2024.* Accessed 25 November 2024. https://www.apec.org/meeting-papers/leaders-declarations/2024/2024-leaders-declaration---draft/lima-roadmap-to-promote-the-transition-to-the-formal-and-global-economies-(2025-2040) .

[2] APEC Putrajaya Vision 2040 2020 Leaders Declaration, *Asia Pasific Economic Cooperations (APEC)*. Erişim: 29 Kasım 2024. [Çevrimiçi]. Erişim adresi: https://www.apec.org/meeting-papers/leaders-declarations/2020/2020_aelm/annex-a

[3] Lima Roadmap to Promote the Transition to the Formal and Global Economies (2025-2040), *Asia Pasific Economic Cooperations (APEC)*. Erişim: 29 Kasım 2024. [Çevrimiçi]. Erişim adresi: https://www.apec.org/meeting-papers/leaders-declarations/2024/2024-leaders-declaration---draft/lima-roadmap-to-promote-the-transition-to-the-formal-and-global-economies-(2025-2040)

[4] Ichma Statement on A New Look at the Free Trade Area of the Asia-Pacific Agenda, *Asia Pasific Economic Cooperations (APEC).* Erişim: 29 Kasım 2024. [Çevrimiçi]. Erişim adresi: https://www.apec.org/meeting-papers/leaders-declarations/2024/2024-apec-leaders-machu-picchu-declaration/ichma-statement-on-a-new-look-at-the--free-trade-area-of-the-asia-pacific-agenda

[5] Graham Allison, The Thucydides Trap Are the U.S. and China Headed for War?, *The Atlantic*, 2015.

[6] Readout of President Joe Bidens Meeting with President Xi Jinping of the Peoples Republic of China, *The White House*. Erişim: 27 Kasım 2024. [Çevrimiçi]. Erişim adresi: https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2024/11/16/readout-of-president-joe-bidens-meeting-with-president-xi-jinping-of-the-peoples-republic-of-china-3/ ;

President Xi Jinping Meets with U.S. President Joe Biden in Lima, *Ministry of Foreign Affairs of the Peoples Republic of China*. Erişim: 26 Kasım 2024. [Çevrimiçi]. Erişim adresi: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xw/zyxw/202411/t20241117_11527672.html;

During Meeting with Biden, Chinas Xi Cautions the U.S. to Make the Wise Choice to Keep Relations Stable, *CNBC-e*. Erişim: 29 Kasım 2024. [Çevrimiçi]. Erişim adresi: https://www.cnbc.com/2024/11/16/during-meeting-with-biden-chinas-xi-cautions-the-us-to-make-the-wise-choice-to-keep-relations-stable.html

[7] Çin-Peru İş Birliği Projesi Chancay Limanı Hizmete Girdi, *CGTN Türk*. Erişim: 29 Kasım

2024. [Çevrimiçi]. Erişim adresi: https://turkish.cri.cn/2024/11/15/ARTI1731674629920819

[8] G. Miller, Trump Victory Could Spark a Rethink for New Zealand at APEC in Peru, *The Diplomat*. Erişim: 22 Kasım 2024. [Çevrimiçi]. Erişim adresi: https://thediplomat.com/2024/11/trump-victory-could-spark-a-rethink-for-new-zealand-at-apec-in-peru/

[9] J. N. Shofa, Theres A Digital Economy Paradox in Asia-Pacific, Indonesia Tells APEC, *Jakarta Globe.* Erişim: 29 Kasım 2024. [Çevrimiçi]. Erişim adresi: https://jakartaglobe.id/business/theres-a-digital-economy-paradox-in-asiapacific-indonesia-tells-apec

[10] Shofa.

[11] Y. Yu, Malaysia Must Remain Neutral in U.S.-China AI Rivalry, PM Anwar Says, *Nikkei Asia*. Erişim: 29 Kasım 2024. [Çevrimiçi]. Erişim adresi: https://asia.nikkei.com/Business/Technology/Artificial-intelligence/Malaysia-must-remain-neutral-in-U.S.-China-AI-rivalry-PM-Anwar-says

Yazar Hakkında :

Seyda Nur OSMANLI, 2015 yılında Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olmuştur. 2021 yılında, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında "Kuşak ve Yol Girişimi: Cibuti ve Pakistan Örnekleri" başlıklı teziyle Yüksek Lisans derecesini almıştır. Osmanlı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında Doktora Adayıdır. Çin dış politikası, Çin-ABD ilişkileri, Türkiye-Çin ilişkileri hakkında çalışmalarını sürdürmektedir. Osmanlı, AVİM Uygulamalı Eğitim Programı Koordinatörüdür. Ayrıca, AVİM Gülük Bülten in Asya Pasifik bölümünü hazırlamaktadır. Ekim 2024'den bu yana AVİM'de Misafir Araştırmacı olarak görev yapmaktadır. Osmanlı, Mayıs 2026-Temmuz 2026 tarihleri arasında Erasmus+ Staj Bursu kazanarak, Bonn Üniversitesi bünyesindeki Center for Advanced Security, Strategic and Integration Studies (CASSIS) merkezinde Misafir Araştırmacı olarak staj ve araştırma faaliyeti yürütmüştür.

Atıfta bulunmak için: OSMANLI, Seyda Nur. 2026. "APEC LİMA ZİRVESİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Yorum No 2024 / 54 Aralık 03 Erişim Kasım 22, 2026. https://avimorg.tr/public/tr/Yorum/APEC-LIMA-ZIRVESI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır